

PRIKAZ KNJIGE

INES GALIĆ-JUŠIĆ MUCANJE: ETIOLOGIJA, DIJAGNOSTIKA, INTERVENCije

ANA LEKO KRHEN

Odsjek za logopediju, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska,
kontakt: ana.leko@erf.unizg.hr

Received: 13.05.2021.

Accepted: 16.05.2021.

Autorica djela MUCANJE: Etiologija, dijagnostika, intervencije cijenjena je logopedinja koja je dugi niz godina u okviru svoje logopedijske prakse, uz poremećaje jezika i govora te disleksiju, najviše posvećena terapiji mucanja djece i adolescenata. Prvu knjigu o mucanju *Što učiniti s mucanjem* objavila je 2001. Svoje veliko kliničko iskustvo obogatila je i stjecanjem doktorata znanosti na Sveučilištu u Zagrebu 2016. godine. U svojem doktorskom istraživanju testirala je primjenu postavki EXPLAN-teorije mucanja u skupinama djece predškolske i školske dobi.

Djelo je objavljeno 2021. godine u izdanju Naklade Slap, a kategorizirano je kao znanstvena monografija. Kad opisuje svoju knjigu, u Predgovoru sama autorica kaže: “Knjiga o mucanju koju čitatelji imaju pred sobom bavi se iznošenjem i objašnjavanjem svih čimbenika koji čine kompleksnost mucanja: njegovim genetskim, jezičnim i motoričkim određenjima, funkcijama pažnje, emocijama i temperamentom kao dodatnim čimbenicima koji se isprepliću u dinamičkom zbivanju ranoga dječjeg neuralnog razvoja, čineći sve značajke ‘nužnog i dovoljnog uvjeta’ za mucanje, oporavak ili trajanje dugi niz godina.”

Knjiga je sadržajno organizirana u petnaest poglavlja i popis literature u kojem se navode 1003 navedena izvora. Predgovor, petnaest poglavlja, literatura, kazalo i popis fotografija organizirani su na 740 stranica. Autorica je kroz petnaest poglavlja pokušala objediniti i čitatelju prikazati velik dio onoga što se danas zna o mucanju u znanosti i prak-

si. Budući da je mucanje složen poremećaj koji se pojavljuje u djece od druge godine i može trajati sve do starosti, to nije nimalo lak zadatak. Može se reći da je knjiga podijeljena u dva dijela, prvi, teorijski dio, u kojem autorica daje opsežan prikaz pojavnosti mucanja, iznosi osobitosti mucanja kod djece i odraslih, kao i genetska, neuralna, jezična, motorička, kognitivna i emocionalna saznanja u vezi s mucanjem. Drugi dio knjige usmjeren je na procjenu i terapiju mucanja kod djece predškolske i školske dobi.

U ovoj znanstvenoj monografiji prikazana su brojna znanstvena istraživanja eminentnih svjetskih znanstvenika u području mucanja, a o mnogima od njih te znanstvenim dokazima autorica iznosi i vlastita promišljanja potkrepljujući ih iskustvima iz vlastitog kliničkog rada.

U prvim dvama poglavljima autorica se bavi definicijama i epidemiologijom mucanja. Budući da je mucanje složeni fenomen, ne postoji jedinstvena definicija pa su u prvom poglavlju dane najvažnije definicije te odgovori na pitanja što mucanje jest i što čini tečan govor. U drugom poglavlju naglašena je važnost epidemioloških istraživanja u postavljanju valjane prognoze dječjeg mucanja i u odabiru odgovarajućih postupaka za ublažavanje ili uklanjanje mucanja.

Treće poglavlje donosi objašnjenje razlike između mucanja kao govornog fenomena i mucanja kao složenog poremećaja govora i komunikacije. Važnost ovog poglavlja očituje se u navode-

nju razlika između netečnosti sličnih mucanju i normalnih netečnosti. Iako je u stranoj literaturi, kao i u logopedskoj praksi, uobičajeno korištenje sintagme normalne netečnosti za netečnosti koje se u manjoj ili većoj mjeri javljaju kod gotovo svakog djeteta kao dio urednog jezično-govornog razvoja, u Hrvatskoj se dosada vrlo rijetko koristila ova sintagma. Navođenje i korištenje sintagme normalne netečnosti u ovoj knjizi sigurno će doprinijeti njezinoj većoj uporabi u znanstvenim i kliničkim krugovima. Kao što i sama autorica u ovom poglavlju navodi, upravo je poznavanje razlika između normalnih netečnosti i netečnosti sličnih mucanju važan faktor koji omogućuje postavljanje ispravne dijagnoze u ranom djetinjstvu, kao i donošenje odluke kad i koju terapiju primijeniti.

Četvrto poglavlje daje prikaz dugogodišnjih nastojanja znanstvenika da pronađu značajke početka mucanja, razvojnih putanja i da utvrde faktore rizika. Upravo to ima važnu ulogu u prepoznavanju dvaju temeljnih tipova mucanja u ranoj dječjoj dobi, onog koje će trajati neko vrijeme i zatim se postupno povući te onog mucanja koje će ostati i koje može obilježiti djetinjstvo kao i školsku i odraslu dob.

Na mucanje se u petom i šestom poglavlju gleda kroz genetičku i neurološku perspektivu. Genetika mucanja vrlo je važno područje. Također je važno i poznavanje modela i načina genetskog prijenosa u obiteljima što može pomoći u sagledavanju mogućeg slijeda uzroka dječjeg mucanja. U šestom je poglavlju prikazano da su kod djece koja mucaju neuralne mreže jezičnih, govornih i izvršnih motoričkih aktivnosti u nekim strukturama i funkciji drukčije negoli kod djece koja ne mucaju.

U sedmom poglavlju predstavljena su istraživanja fonološke i gramatičke složenosti riječi i rečenica, utjecaj razvoja jezičnih sposobnosti na pojavu mucanja i moguće veze jezičnih poremećaja i mucanja te jezični faktori povezani s mucanjem.

U osmom poglavlju prikazani su motorički i senzorički faktori povezani s mucanjem. Analizirani su rezultati istraživanja motoričkih zbivanja tijekom tečnih i netečnih etapa govorenja odraslih i djece koja mucaju. Prikazani rezultati upućuju na to da pojačana napetost mišića nije uzrok netečnosti što mnoge dosadašnje terapijske

postupke usmjerene isključivo na opuštanje i vježbe disanja stavlja pod upitnik.

Deveto poglavlje u kojem je riječ o kognitivnim i emocionalnim faktorima povezanim s mucanjem reflektira svu složenost samog mucanja. Naglašeno je da postoje različita tumačenja istih rezultata i da je potrebno provesti još mnogo istraživanja kako bi se što preciznije utvrdila veza kognicije i emocija s mucanjem.

U desetom poglavlju predstavljena su istraživanja mucanja u hrvatskom jeziku krajem 20. i u prvim dvama desetljećima 21. stoljeća. Iako istraživanja mucanja u Hrvatskoj nisu brojna, svojom tematikom pokazuju da prate svjetske trendove.

Zadnji dio prvog, teorijskog dijela knjige, čini jedanaesto poglavlje u kojem su predstavljene najznačajnije teorije i modeli mucanja. Ono što ovo poglavlje čini posebno zanimljivim jest način na koji su prikazane teorije. Prepričavanje teorija napisano je kao povijesna pripovijetka s elementima popularnog štiva. Pritom se nije izgubila ni jedna ključna informacija

Drugi dio knjige započinje procjenom mucanja u predškolskoj i školskoj dobi što je opisano u dvanaestom i trinaestom poglavlju. U ovim poglavljima opisani su postupci koji su nužni za izbjegavanje moguće pogreške u procjeni te je naglašena važnost provođenja procjene prema protokolu prihvaćenom u znanstvenoj i terapijskoj zajednici.

U četrnaestom i petnaestom poglavlju, koja su ujedno i posljednja dva poglavlja ove knjige, dani su detaljni opisi ciljeva i oblika izravnih i neizravnih terapijskih postupaka. Budući da postoje brojne terapije mucanja, prikaz je sužen na one koji mogu biti primijenjeni i u hrvatskoj terapijskoj praksi, kao i među znanstvenicima koji se u Hrvatskoj bave mucanjem, a iste mogu uključiti u svoja istraživanja.

Zaključno se za prikazano djelo može reći da daje vrijedan znanstveni i stručni doprinos razumijevanju mucanja. Osim što će ovo djelo predstavljati nezaobilaznu građu u obrazovanju studenata logopedije i pouzdan vodič u logopedskom radu, jednako tako predstavljat će i vrijedan izvor za roditelje koji se tek trebaju suočiti s mucanjem kao stanjem koje opisuje govornu sposobnost njihova djeteta.